

és személyiségének megismerését. A feszült emberi kapcsolatok hálójában egy közös történet bontakozik ki: egy korábbi gyilkosság áldozatának felesége és maga a tettes is a hajón van, megindul a nyomozás és a vadászat. Mindenki gyanússá válik, s egyre inkább világossá lesz az utasok számára, hogy a múltat nem lehet Magyarországon hagyni.

A kötet egészét tekintve némileg kilóg a perverz-szerelmes kamaradarab, a *Pokol*, amely talán a legizgalmasabb szöveg a kötetben. A férfi és a nő egymást elpusztítani akaró szerelme és gyűlölete az, ami a szűk szobában játszódó drámát mozgatja. A valóságot elvesztő, ezért a szerelem fikciójában élő férfi mindent elkövet, hogy újra együtt lehessenek, miközben a nő is megtesz mindent, hogy ne így legyen. Fájdalmas és erőszakos darab, ezért tud őszintén elmondani mindent a szerelemről – úgy, ahogy eddig kevesen.

Hamvai drámáiban egyszerre szeretné elmondani véleményét a világról és szórakoztatni. Az író minden színdarabjában valami újjal kísérletezik, miközben mindegyikben közös a megbízható mesterségbeli tudás: ügyes szituációteremtés, izgalmas karakterek, okos és humoros dialógusok, valamint a nagy drámákra jellemző világtapasztalat, énmegismerés. Érdekes, hogy a kötet egymást követő darabjain nem látható fejlődés, mintha mindezt mindig is tudta volna – de akkor merre

tovább, merül fel a kérdés. A válaszal egyelőre várni kell.

VALUSKA LÁSZLÓ

(*Ulpius-ház Kiadó, Budapest, 2005,*
406 oldal, 3480 Ft)

FERDINANDY GYÖRGY:

Magányos gerle

A tavaly hetvenéves Ferdinandy György új prózakötetében, az emlékek felidézése, összerendezése közben keres valamit, amit meghagyott az idő. A legboldogabb pillanatot. S minden idegenségben, változásban az otthont. S hogy miért magányos? „Mert a gerle páros lény. De ez, úgy látszik, magára maradt.”

A kötet négy novellaciklusa legalább két ívet rajzol: az egyik a gyermekkortól az öregségig, a másik az otthontól az emigrációig, Budapesttől a trópusokig húzódik. „A számkivetett sokat álmodik” – írja Ferdinandy, miközben rekonstruálni próbálja a sashegyi mikrovilágot, s rádöbben arra, hogy már semmi sem olyan, mint egykor. Ahogy az az ünnepek kiüresedésében is észrevehető. A *Karácsonyi szvit* hat „tételből” a nagyszülőknél, a második világháborúban, 1956-ban, Párizsban, a trópusokon, valamint a már öregeken megélt karácsonyozások történeteiből szövődik össze, rögzítve a

hagyományok eltűnését vagy éppen a nemlétező tradíciók feltámasztásának lehetetlenségét.

Az édesanya, a mutti alakja határozza meg az első ciklust, miközben a második életképeket elevenít meg Budapest ostroma idejéből, egyfajta örökségként mutatva fel a kitartás és a (meg)maradás példáját. *A telefon* és a *Picikutyka* című írás viszont már az idős édesanya tragédiája, a nemzedékek közötti meg nem értésnek, a család felbomlásának szomorú példázata, amelyben a lomtalanításkor kidobott tárgyakkal együtt vész el a múlt, az állandóság, az otthon, s amelyben egy kutya szeretete több, mert önzetlenebb, mint a gyermekek gondoskodása.

Az *Ellenpéldatár* címmel rövidebb tárcákból, ismerősök, iskolatársak élettörténeteiből összeállított füzer szintén a mások, a mások értetlenségét és közönyét hangsúlyozza, mondván: „a valósággal van baj”. A tények, a sorsok érthetetlenek az elidegenedett társadalom tagjai számára, következésképpen érdektelenek is. Pedig szó sincs arról, hogy egyoldalú, kritikátlan lenne a példatár, csak éppen a valóság zavaros olyanira, hogy a kívülálló már nem tud behelyezkedni, nem tudja megérteni logikáját vagy éppen logikátlanságát. A jó és a rossz erkölcsi kategóriái összerosódtak, értelmezhetetlenné váltak, azok számára kü-

lönösen, akik világosan és elkülönítetten kívánják látni a világot.

A trópusokra kalauzolja az olvasót a harmadik ciklus, a *Villa Pantybe*, abba a bérházba, ahol Ferdinandy tanárként lakott. Villa Panty az özvegyek, magányosok, örömlányok otthona, amely nevét jellemzően a szárítókra csíptetett bugyikról kapta. Itt azonban másfajta emberek élnek, akik között a segítőkészség természetes erény. Ezért rendezik be a tanár úr lakását, miután kitudódik, hogy csak egy szék, egy asztal és egy matrac az összes bútora, meg persze azért, mert itt minden nő férjhez akar menni, igazi otthon, családot remélve.

A bennszülöttek életét felvillantó képek sem mutatnak azonban mást, az emigráció sem jelent változást abból a szempontból, hogy az író itt is észreveszi a sorsok mögött a valóság szétzilált rendjét. A globalizálódó világ a bennszülöttekével szemben ki-rekesztő, hiszen az más, a turisták sem azért jönnek, mert ez a másság legalábbis érdekes. A forradalmárrá lett Pablo, Vidor, a kiugrott pap, vagy az örökmozgó Vasárnap bácsi sorsában szintén a generációk közötti szakadék tárul fel, illetve az, ahogy az életformák különbözőségének lehetőségei beszűkülnek.

Ferdinandy György világában a megőrzés sokszor eltűnés, eltűnni hagyás is, úgy, ahogy *A Szeitz-villa*

nem eladóban láthatjuk. Nem merik, nem akarják eladni a házat, az pedig az évtizedek során rommá válik. A negyedik ciklus utolsó novellájában, a *Portrait of an artist as an old man*ben, mintegy összegezve a kötetet, mégis imperatívuszak tűnik, nem csupán igénynek a megváltozott világ szembesítése múltjával: „A közöny guánó: kőkeményen tapad. Mindegy, nem tehetek mást. Ülök az asztalomnál. Véső és kalapács.”

SZALAI ZSOLT

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2005, 192 oldal, 1900 Ft*)

KERESZTES ÁGNES: *Ügyetlen gyémántköszörűs*

A verseskötet olvasása során meglehetősen ellentmondásos vélemény alakult ki bennem mind Keresztes Ágnes költészetét, mind pedig a kötetet mint a tekintélyes időt felölelő pályá bemutatására hivatott munkát illetően. Az 1969-ben megjelent *Halálod ellen* és az 1979-ben kiadott *Inga* című verseskötetek után (mindkettő a Szépirodalmi Könyvkiadó gondozásában jelent meg) az Orpheusz Kiadó most arra vállalkozott, hogy az 1937-ben született költő verseit egy kiadványba válo-

gassa. Nehéz megállapítani, mi volt a szerkesztői elv a nyolcvanöt vers kötetbe rendezésekor, ahogyan azt is, milyen szempontok alapján kerültek éppen ezek a poémák most együtt kiadásra.

A tartalomjegyzékre pillantva láthatjuk, hogy a versek nem kronológiai sorrendben követik egymást, hanem négy, cím nélküli „ciklusba” csoportosítva, ám a versek olvasásakor nem érzékeljük ezt a felosztást, mert a könyvben a költemények folyamatosan (még a keletkezési évszámot sem jelezve) következnek egymás után. Ez megnehezíti azt a törekvésünket, hogy megismerjük Keresztes Ágnes nagymúltú költészetét. Egy ilyen jelentős alkotói időt bemutató válogatás esetén (a kötet legkorábbi verse 1979-ben, a legkésőbbi 2004-ben született) szerencsésebb lett volna, ha a szerkesztő vagy időrendi sorrendet követ, vagy pedig jól kivethető tematikai tagolást alkalmaz.

Tudatosabb válogatás után kevésebbé lenne észrevehető a versek színvonalának ingadozása. Az az érzésünk támadhat, hogy a kevesebb több lett volna, mert elrejtette volna előlünk a gyengébben megformált verseket, valamint azokat a versesztétikai szintjére nem emelkedő foszlányokat, melyek egy-egy hangulat vagy gondolat rögzítését célozzák. Keresztes ereje leginkább azokban a fájdalmasan őszinte, sokszor keserűen ironizáló versekben mutatkozik